

УДК 930.253:929Жук

А. М. МАГУРЧАК*

**ЗАКОРДОННІ ОСОБОВІ АРХІВНІ ФОНДИ
АНДРІЯ ЖУКА**

Проаналізовано архівні документи закордонних особових фондів А. Жука, що ілюструють внесок визначного українця в український національний рух першої половини ХХ ст.

Ключові слова: Андрій Жук; архівні фонди; Бібліотека та архів Канади; Музей-архів імені Д. Антоновича УВАН у США; Бібліотека народова; документи.

Перша половина ХХ ст. – велика епоха змін в економічній, політичній і соціальних сферах людства. Це, зокрема, періоди імперських геополітичних проектів і несподіваних ідеологічних змін, що призвели до кривавих революцій і розвитку національних рухів та поширення шовіністичних настроїв, що вилилися у сукупності в Першу світову війну. В таких історичних обставинах провадили свою діяльність багато українських суспільно-політичних діячів, які, попри суб'єктивні причини – війни, революції, еміграції та тоталітарні репресії, залишили свій слід в українській історії. Поспіль не одне десятиліття, після буремних подій першої половини ХХ ст., повертаються з минувшини багато імен українців, які широкому загалу українського суспільства мало відомі. До таких постатей можна віднести Андрія Ілліча Жука (1880–1968) – політичного й громадського діяча, мислителя, публіциста.

Документи, представлені в українських архівосховищах, не дозволяють цілісно дослідити внесок А. Жука в український суспільно-політичний рух першої половини ХХ ст. Цю прогалину заповнюють його особові архівні фонди, що з різних причин опинилися за межами України – в Канаді, США, Польщі. Відповідно, автор ставить за мету проаналізувати найважливіші документи закордонних особових фондів А. Жука.

Найбільшим за об'ємом і цінністю видається канадський фонд А. Жука (Library and Archives Canada. – The Andry Zhuk Collection MG30, C 167). Цей фонд (історія виникнення, характеристика) вже був об'єктом дослідження І. Гирича, М. Палієнко і І. Срібняка¹. Ми зупинимося на аналізі документів фонду, що реконструюють картину подій і внеску А. Жука в український національно-визвольний рух першої половини ХХ ст.

* *Магурчак Андрій Миколайович* – кандидат історичних наук, докторант кафедри давньої та нової історії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Окремим блоком документів у фонді представлено листування, яке хронологічно охоплює 1908–1914 рр. А. Жук був активним членом Революційної української партії (далі – РУП) і Української соціал-демократичної робітничої партії (далі – УСДРП). Перипетії внутрішньопартійної кризи висвітлюються у листах до А. Жука. Серед його адресантів можна виділити такі персони, як-от: М. Порш, В. Винниченко, Л. Юркевич, В. Степанківський, Д. Донцов, М. Залізник, С. Петлюра та інші (загалом 13 осіб). Наприклад, В. Винниченко у листах до А. Жука не сприймав закидів останнього про те, що соціалізм, як політико-філософська течія, не має підґрунтя в українському середовищі, особливо серед селянства, і що останнє слід залучати до кооперативного руху. Крім того, очолювана А. Жуком Закордонна група УСДРП викликала невдоволення у В. Винниченка, оскільки, на його думку, намагалася “оголосити себе єдиним представником партії”, змінити соціал-демократичну платформу партії на націонал-демократичну і оголосити, що “соціалізму тепер нема місця на Україні”². Несприйняття особи М. Порша як “провокатора серед українців” і В. Степанківського, який за словами В. Винниченка, “об’явив війну”, яскраво ілюструє розбіжності всередині партії. Наступний адресант – Л. Юркевич був основним противником у внутрішньопартійній боротьбі з А. Жуком. Зокрема, він, на відміну від інших членів партії, які підтримували тодішній Центральний Комітет, не заперечував проти активної участі А. Жука в роботі кооперативних редакцій “Самопоміч” і “Економіст”. Л. Юркевич переконував А. Жука, щоб той не співпрацював із редакціями “Діло” і “Рада”, вважаючи їх буржуазними. Був готовий фінансувати проект А. Жука щодо видання партійного органу, якщо орган відстоюватиме напрям боротьби проти противників традиційних партійних форм (пізніше він вийшов без допомоги Л. Юркевича під назвою “Праця”). Зрозумівши, що А. Жук має наміри провести реформи у партії, відкидаючи класичні марксистські догми, Л. Юркевич оголосив його “компромітантом української соціал-демократії”³.

На відміну від Л. Юркевича, М. Порш у своїх листах не був таким категоричним і ортодоксальним. Проте, він не погоджувався з результатами партійної наради літа 1909 р., у роботі якої брав активну участь А. Жук. З політичної точки зору М. Порш оцінював нараду як невдалу і при цьому розглядав її як спробу захопити владу. Партійну діяльність А. Жука трактував як таку, що може призвести до розколу у партії. Вважав думки А. Жука щодо реформ у партії ворожими, але при цьому поважав їх. Відкидав можливість дискусій на сторінках опозиційного до ЦК “Праці”, до редколегії якого входив А. Жук. Проте, вже в 1912 р. визнавав, що в позиції членів партії, які сповідували ортодоксальні класові методи, було “багато фразеології”. Підтримував роботу українських соціал-демократів у пресі і товариствах “буржуазних”, що категорично засуджував Л. Юркевич⁴.

У 16 описі фонду зберігаються документи, присвячені українській дипломатії. Не дивлячись на те, що в описі всього 24 справи, у переважній їх більшості висвітлена дипломатична діяльність А. Жука. Зокрема, збереглися кілька листів А. Жука, датованих січнем–травнем 1919 р., до В. Винниченка, Л. Цегельського, С. Петлюри, В. Темницького, в яких А. Жук висловлював свої міркування щодо зовнішньої політики українського уряду, а саме: дотримання тактики щодо Антанти і сусідів України. Зокрема, пропонував Л. Цегельському, тодішньому секретареві закордонних справ Західної області Української Народної Республіки (далі – ЗоУНР) включити до складу спільної української делегації для ведення мирних переговорів досвідчених людей, військово об'єднатися з армією УНР проти Польщі. Натомість В. Винниченку пропонував створити союз народів, регіону Чорного і Балтійського морів; уникати відвертого конфлікту з країнами Антанти. Водночас у листі до В. Темницького (МЗС) пропонував вимагати від Антанти визнати самостійність України; таємно заключити договір із чехами, які допомагали б зброєю у боротьбі з поляками; домагатися від міжнародної спільноти визнання ЗоУНР⁵. Крім того, у цьому описі збереглася машинописна копія від 26 серпня 1919 р. звіту наради українських послів у Відні 18–22 червня 1919 р., у роботі якої брав участь А. Жук⁶. Слід зазначити, що тут відклалися копії протоколів дипломатичної конференції українських послів і голів місій у Карлсбаді 6–14 серпня 1919 р., оригінали яких зберігаються у ЦДАВО України⁷. У цій конференції А. Жук брав участь як радник міністра закордонних справ, а також виконував функції секретаря.

Питання реорганізації дипломатичної служби відображені в документах зустрічі А. Жука і В. Липинського з секретарем закордонних справ Західно-Української Народної Республіки (далі – ЗУНР) С. Витвицьким і С. Петлюрою. При зустрічі з українськими державними діячами А. Жук піднімав питання створення експозитури за кордоном⁸. Цією поїздкою А. Жук не обмежився і у листопаді 1919 р. відвідав м. Кам'янець-Подільський. Своїми враженнями від поїздки А. Жук ділився у листах до В. Липинського, де інформував про катастрофічне становище українського уряду, армії і населення, а також висловлював свої міркування щодо кадрових перестановок в українських дипломатичних представництвах⁹.

У роки Першої світової війни А. Жук брав активну участь у різних політичних українських організаціях, зокрема, був членом Загальної Української Ради (далі – ЗУР). У канадському фонді А. Жука зберігаються тексти його промов на засіданнях ЗУР, хронологічно датовані 1915–1916 рр. Із них ми дізнаємося про зроблений А. Жуком висновок, що Австро-Угорщина та Німеччина не розглядали серйозно вирішення українського питання. При цьому він закликав не впадати у відчай,

що призвело б, на його переконання, до компрометації українських визвольних змагань, а тверезо оцінювати ситуацію й очікувати свого часу¹⁰.

Перебуваючи у Відні, А. Жук активно включився у роботу Всеукраїнської Національної Ради (далі – ВНР). У фонді знаходимо звернення А. Жука до Президії організаційного комітету зі скликання Українського національного конгресу (далі – УНК) від 13 вересня 1920 р., як предтечу ВНР. У додатку подавалися проекти оповіщення, скликання УНК і платформа для організаційного комітету, яка включала 9 пунктів і була відкрита для обговорення¹¹. Тут А. Жук виклав власні погляди щодо цього питання. У документах, що висвітлюють діяльність ВНР, є правки А. Жука щодо платформи і статуту організації; порядку денного першої сесії ВНР; інструкції для делегації ВНР щодо переговорів з державами Антанти, а також копія звернення А. Жука до Виконавчого комітету ВНР у зв'язку з підписанням Ризького мирного договору, в якому він закликав ВНР обговорити і висловити свою позицію стосовно цього договору. Тут наявні також протоколи засідань представників наддніпрянських партій, які входили до складу ВНР. На них обговорювалася деструктивна політика генерала А. Грекова та А. Макаренка щодо галичан. Також зберігся лист заступника представництва ЗУНР в Берліні до А. Жука від 1 березня 1921 р., у якому повідомлялося про публікації резолюцій і постанов ВНР у німецькій, французькій, російській (емігрантській) пресі.

Серед епістолярію фонду, який налічує кількасот адресантів, цікавими, на нашу думку, є листи А. Жука до С. Петлюри, в яких обговорювалася політика Директорії УНР. Своє ставлення до С. Петлюри і, відповідно, до політики щодо підписання Варшавського договору, ілюструє лист А. Жука, в якому автор надавав негативні оцінки діям голови Директорії щодо союзу з поляками. Причини таких дій А. Жук убачав у некомпетентності уряду Директорії і невмінні налагодити відносини з галичанами¹². А. Жук пропонував С. Петлюрі розірвати угоду з Ю. Пілсудським і відмовитися від влади задля збереження свого політичного іміджу.

У фонді зберігаються документи, що висвітлюють претензії до А. Жука, який займався ліквідаційними справами Союзу визволення України (далі – СВУ) на території Австро-Угорщини, зі сторони О. Гриця та П. Керманського¹³. Це, зокрема, відкритий лист до А. Жука, опублікований на сторінках “Українського прапора” у 1921 р. із звинуваченнями у непрозорості проведення ліквідації майна СВУ. Реакцію А. Жука можна прослідкувати в кількох листах до колишніх членів СВУ, а саме: Р. Смаль-Стоцького, М. Меленевського, Р. Домбровичевського, Є. Бачинського, в яких він висловлював свою позицію щодо нападів на нього інших осіб. Відклалися також відповіді від Р. Доб-

чевського, М. Меленевського і Ліквідаційного комітету СВУ по Німеччині про підтримку А. Жука. Крім того, наявна переписка А. Жука з головним редактором “Українського прапора” щодо публікації своєї відповіді і чернетка відкритого листа-відповіді авторам, що налічує 11 аркушів.

Напередодні Першої світової війни А. Жук був організатором у Львові Українського інформаційного комітету (далі – УІК) – організації, що ставила за мету інформувати європейців про українську справу. Серед документів, що висвітлюють роботу цієї організації, є 3 протоколи засідань УІК за 1912–1913 рр. та звіт діяльності УІК від 16 серпня 1914 р. (автор – А. Жук)¹⁴. Ознайомленню європейських читачів з українською справою УІК сприяв Я. Федорчук, який проживав до війни у Парижі. Про це ми дізнаємося із листування Я. Федорчука з А. Жуком, датованого 1912–1915 рр.

У канадському фонді А. Жука знаходиться ціла низка документів, де висвітлюються сторінки діяльності А. Жука в рядах СВУ. Зокрема, це – машинописна копія уривка звіту поїздки А. Жука до Фрайштадського табору для полонених на початку березня 1915 р¹⁵; ухвали Президії СВУ від 2 травня 1917 р., опубліковані на сторінках “Вісника СВУ” 6 травня 1917 р. щодо ситуації в Україні, а саме – відношення до Української Центральної Ради (далі – УЦР), Тимчасового уряду в Петербурзі; роботи серед полонених; українських політичних репрезентацій в Австро-Угорщині. Тут знаходяться також: стаття А. Жука “Розв’язання Союзу визволення України”, опублікована на сторінках “Вісника політики, літератури й життя” від 30 червня 1918 р., та лист І. Мороза, датований лютим 1918 р., до А. Жука щодо публікації у “Віснику” звернення до українських полонених родом із Полтавщини¹⁶.

Перебуваючи на еміграції, А. Жук долучився до роботи організаційного комітету для проведення у 1923 р. з’їзду західноукраїнської еміграції. Зокрема, у фонді серед документів, присвячених цій проблематиці, є проекти резолюцій з’їзду в авторстві А. Жука, в яких висвітлені такі питання: міжнародне положення краю; відношення до рішення Ради Амбасадорів від 14 березня 1923 р.; положення на західноукраїнських землях і завдання визвольної боротьби; про т. зв. “всеукраїнський фронт і центр”; державно-правові основи визвольної боротьби на західноукраїнських землях; органи визвольної боротьби¹⁷. Проекти резолюцій наміченого з’їзду еміграції А. Жук надсилав українським діячам і організаціям, що були представлені в різних країнах Європи і на українських територіях. Серед адресатів були Ю. Бачинський, І. Цьокало, Є. Петрушевич, Є. Коновалець, яким він повідомляв дату скликання з’їзду західноукраїнської еміграції – 1 листопада 1923 р. Також є протокол засідання організаційного комітету для скликання з’їзду еміграції від 13 вересня 1923 р., на якому був присутній А. Жук.

Під час кооперативної роботи в Галичині, напередодні Першої світової війни, А. Жук активно листувався з тодішнім визначним діячем кооперативного руху В. Доманицьким. Зокрема, у канадському фонді збереглися листи В. Доманицького до А. Жука, що хронологічно охоплюють 1908–1910 рр.¹⁸. У листах піднімалися питання обміну літературою, наміри щодо написання статей і їх публікації на сторінках кооперативної періодики “Самопоміч” і “Економіст”.

Очолоюючи Закордонну групу УСДРП, А. Жук мав намір створити організацію, яка б об'єднувала українські інтелектуальні сили для вирішення української справи. Водночас, інші діячі також мали ці наміри. Зокрема, колишній український соціал-демократ В. Степанківський, розчарувавшись у соціал-демократії, планував створити т. зв. “молодоукраїнську” партію, залучивши до неї колишніх членів УСДРП. А. Жуку він також запропонував приєднатися до цього руху. Це яскраво ілюструють 11 листів В. Степанківського до А. Жука за 1912 р.¹⁹. Зокрема, він переконував, що тогочасна українська соціал-демократія віджила і де-факто перестала існувати, а тому “мусимо утворити на російській Україні дійсний політичний рух і кинути цей рух в очі Європи...”²⁰. Також серед цього листування зберігається незавершений і ненадісланий лист А. Жука до В. Степанківського від 22 жовтня 1912 р.

Низка документів висвітлює участь А. Жука в Українській Народній Партії (далі – УНП)²¹, де він обіймав посаду уповноваженого партії за кордоном. Серед документів є звернення А. Жука до секретаря УНП М. Баєра щодо перейменування партії на УНП (Свободи і Права); результати проведеної роботи – створення партійного видавництва під назвою “Свобода і Право”, яке планувало надрукувати 12 брошур; публікація статей партійних діячів на сторінках “Українського прапора”. Крім того, аналізуючи документи, присвячені УНП, дізнаємося, що А. Жук був автором передмови до “Матеріалів до програми, тактики й організації УНП”. Тут же відклатося спростування А. Жука на сторінках “Українського Прапора” стосовно нападу на УНП зі сторони української періодичної преси. Також є звернення до голови УНП М. Чудінова-Богуна, датоване 13 січнем 1921 р., про подальшу неможливість представляти партію на засіданнях ВНР через особисті причини.

А. Жук був одним із авторів статуту для берлінської групи УНП, що включав 12 пунктів. Збереглося звернення А. Жука до окремих осіб із закликом стати представниками партії у певних країнах, наприклад, лист від 17 жовтня 1920 р. до В. Андрієвського з пропозицією очолити у Чехії партійне видавництво. Наявні також листи А. Жука до своїх колишніх земляків із закликом об'єднуватися і вступати в партію, зокрема, до В. Полетики, якого він у Берліні ознайомлював із станом ситуації в партії і ставленням останньої до уряду УНР на чолі С. Петлюрою, до українських більшовиків і української проблеми загалом; лист до

М. Баєра від 16 січня 1921 р., в якому автор висловлював невдоволення роботою голови УНП, “бо під його “проводом” з нашої партії досі нічого не вийшло і далі нічого не буде...”²². Збереглася також відповідь самого М. Чудінова-Богуна на закиди А. Жука.

Серед епістолярію А. Жука міжвоєнного періоду досить цікавим, на нашу думку, є листування з Р. Перфецьким, яке хронологічно охоплює період від 1922 р. до 1927 р.²³ Зокрема, обговорювалися такі питання: політична ситуація в Галичині; справа скликання національного з’їзду; відношення до Є. Петрушевича; обговорення об’єднавчих процесів серед галицьких партій; окремо дискутувалася політика Українського національно-демократичного об’єднання (УНДО); висловлювалася думка на захист загиблого С. Петлюри від нападів щодо єврейських погромів (при цьому А. Жук не змінював своїх оцінок відносно внутрішньої і зовнішньої політики С. Петлюри за часів Директорії УНР); опис внутрішнього емігрантського життя Відня: “кожний живе своїм життям, а поскільки люди беруть участь в якійсь громадській роботі, то без всякого зв’язку і контакту між собою. Ніякі організації не функціонують”²⁴; діяльність Комітету оборони західноукраїнських земель (далі – КОЗУЗ); несхвалення планів Р. Перфецьким щодо заснування аналогічної КОЗУЗ організації; аналіз А. Жуком статей Р. Перфецького, опублікованих в “Українському прапорі”; думки А. Жука щодо наміру Є. Петрушевича створити нову партію в 1926 р.; зауваження до т. зв. “правильника політичного центру Західної України”.

А. Жук, як український політик і громадський діяч, передавав (іноді продавав) частину книжок зі своєї бібліотеки і надлишків СВУ до аналогічних установ у радянській Україні і Німеччині. Це яскраво ілюструє листування з берлінською книгарнею “Книга”, Всенародною бібліотекою у Києві, Українським марксистським інститутом у Харкові, а також з окремими діячами, наприклад, І. Морозом. Так, у листуванні з берлінським книжковим магазином “Книга” протягом 1929–1930 рр. А. Жук повідомляв про наявну у нього літературу, якою зацікавився цей магазин. У документах присутній перелік надісланої літератури, номери рахунків і суми, що їх отримував А. Жук²⁵.

Ще один особовий архівний фонд А. Жука зберігається в Музеї-архіві імені Д. Антоновича Української вільної академії наук (УВАН) у м. Нью-Йорку (США) під номером 146. Щодо історії формування цього фонду, то документи були передані на депозитне зберігання у 1955 р. В. Дорошенком і Р. Смаль-Стоцьким. Документи являють собою основу книги “Матеріали і документи до української політики в роках Першої світової війни (1914–1918). Зібрав і до друку приладив Андрій Жук”. Хронологічні рамки документів фонду охоплюють 1908–1958 рр.; фонд складається з 1 опису, що включає 182 справи. На відміну від інших особових фондів А. Жука, у цьому фонді знаходиться

велика кількість фотографій, загалом 152 одиниці, які становлять відповідно таку ж кількість справ. На фотографіях – громадсько-політичні діячі і установи, з більшістю з яких А. Жук мав контакти. Також у фонді є кілька фотографій самого А. Жука, а саме – з В. Сімовичем у Фрайштадському таборі²⁶, на засіданні Президії СВУ в 1915 р.²⁷, на конференції українських послів і голів місій у Карлсбаді 6–14 серпня 1919 р.²⁸

Основна частина документів фонду присвячена СВУ, серед яких є відозви до різних народів виступити на стороні Австрії, копії протоколів загальних зборів СВУ. Серед документів виділяється т. зв. справа “видалення” СВУ за межі Австрії, що хронологічно охоплює грудень 1914 р. – квітень 1915 р. Зокрема, це – звернення за підписом А. Жука до голови Головної Української Ради (далі – ГУР) у Відні К. Левицького стосовно ініціативи австрійців про виселення СВУ; зустріч А. Жука з членами комісії парламентського “Українського клубу” від 23 грудня 1914 р., де обговорювалася ця проблема, і з якої клуб прийняв позитивне рішення для СВУ. Також А. Жук був одним із авторів плану переїзду СВУ до Константинополя, датованого 29 груднем 1914 р., що був запропонований австрійському МЗС²⁹. Зберігся лист А. Жука до австрійського МЗС від 15 січня 1915 р., в якому він вважав безпідставними наміри виселення СВУ, а також пропонував підписати протокол, який би офіційно регламентував відносини між СВУ і австрійською владою³⁰. Аналіз ситуації навколо СВУ ілюструє реферат А. Жука “Про внутрішні відносини в українськiм питанні” від 2 лютого 1915 р.³¹. Подальші події призвели до того, що австрійська сторона відкликала своє рішення щодо СВУ, але хотіла унормувати його діяльність на своїй території. Щоб прискорити цей процес, А. Жук звернувся до ГУР із відповідним запитом від 10 березня 1915 р. У фонді знаходимо копії документів конференції у Відні 8 березня 1915 р., відомості про перемовини між А. Жуком і доктором Ціммером, завдяки яким вдалося знайти спільну мову з австрійською владою і зберегти віденську прописку СВУ³².

“Наймолодшим” є особовий архівний фонд А. Жука, що зберігається в Національній бібліотеці у Варшаві. Документи були передані родиною Жуків на депозитне зберігання до відділу рукописів бібліотеки перед виїздом зі Львова. Архів А. Жука був включений до архіву Наукового товариства імені Шевченка (НТШ). Завдяки коштам Канадського інституту українських студій у липні 1996 р. вдалося оцифрувати деякі архівні збірки установ і діячів. До цього переліку ввійшов і архів А. Жука³³. Отже, польська установа здійснила мікрофільмування архіву А. Жука і копію передала до Центрального державного історичного архіву України, м. Львів (ЦДІАЛ України). Архівна збірка А. Жука знаходиться у т. зв. скрині № 20. Слід зазначити, що документи А. Жука

відклялися не лише в скрині № 20. Зокрема, в скрині № 28, де зберігаються щоденники, спогади, листування окремих осіб і установ, виявлені картка з щоденника А. Жука, датована серпнем 1930 р., різні нотатки без дати, списки українських книжок із цінами, надісланими дружиною А. Жука протягом 1924–1925 рр.³⁴ В архіві Д. Донцова (скриня № 19) зберігаються 18 листів А. Жука до Д. Донцова, в яких висвітлюються питання співпраці і розрив із УСДРП³⁵. Серед документів, присвячених українським політичним партіям, організаціям і товариствам, знаходиться рукопис статі А. Жука про генезу українського руху від РУП до СВУ³⁶. Участь А. Жука в роботі Ділового комітету ілюструють протоколи, що відклялися в документах Українського горожанського комітету рятунку України (скриня № 21)³⁷.

Оснoву архівної збірки становить листування українських діячів, установ і А. Жука, що хронологічно охоплює 1920–1930-ті роки ХХ ст. Зокрема, це – листи В. Левинського за 8 років (1931–1939 рр.) загальною кількістю 59 одиниць. Основна тематика: сприяння і опублікування А. Жуком статей В. Левинського в кооперативних виданнях, надсилання літератури до нього, непорозуміння з П. Коберським і Д. Донцовим³⁸. Справа № 77056 висвітлює різні аспекти галицького періоду життя А. Жука, зокрема, звернення Р. Смаль-Стоцького до А. Жука з проханням написати спогади про СВУ у зв'язку з її річницею, яку готувався відзначати Український науковий інститут у Варшаві³⁹; подання А. Жука до львівського горожанського староства; листування з Ревізійним союзом українських кооперативів (РСУК) про надання А. Жуку матеріальної допомоги у зв'язку з важким фінансовим станом; листи українських кооперативних банків про сплату А. Жуком боргу⁴⁰; запрошення від адвоката Р. Скибінського приїхати до Дрогобича і прочитати для робітників реферат про кооперацію; надіслання статей на кооперативну тематику до варшавського економічного бюро⁴¹. Крім цього, у справі зберігається протокол засідання Громадського Комітету рятунку України від 24 лютого 1934 р., у роботі якого брав участь А. Жук⁴².

В епістолярії слід виокремити листи Ю. Липи, яких нараховується 24 одиниці за 1937–1938 рр.⁴³. У них обговорювався друк і рецензія А. Жуком праці Ю. Липи “Призначення України”, яка його стараннями була надрукована в 1938 р. У своїй ідейно-філософській роботі Ю. Липа аналізував українську історію, дорікаючи тогочасним українським лідерам періоду 1917–1921 рр. Аналізуючи листування, доходимо висновку, що А. Жук не погоджувався із деякими положеннями роботи Ю. Липи. Натомість останній сприймав критику конструктивно, при цьому з повагою звертаючись до А. Жука: “пане Президенте”⁴⁴.

Окремо в цьому блоці представлено родинне листування А. Жука: зі своєю дружиною Анною Жук (Неділько), сином Юрієм, донькою Іриною Кардаш і зятем Отто Кардашем, листи родичів Жуків⁴⁵. Дру-

гу невелику групу документів архіву становлять баланси, протоколи, статті, картки із щоденника А. Жука та його статті, присвячені річниці РУП.

Окрім листування, в архівній збірці А. Жука є також картка з його щоденника, датована кінцем серпня–початком вересня 1930 р.⁴⁶ Також зберігаються рукописи його статті “У сорокаліття заснування РУП” і цінний лист Ю. Коларда зі спогадами про свою участь в уряді УНР та С. Петлюру. До цього можна додати лист М. Галагана і його статтю “Хвороба молодого віку”⁴⁷.

Крім цього, в архіві А. Жука знаходяться документи інших діячів, зокрема, збірка документів О. Кислицької, спогади М. Тарнавського, листування відділу правничої наради видавничого кооперативу “Національне об’єднання” і картки членів кооперативу⁴⁸.

Отже, джерельна база дослідження представлена фондами особового походження, які зберігаються в іноземних архівах, а саме: Library and Archives Canada, Музей-архів імені Д. Антоновича УВАН, Archiwum Biblioteki Narodowej. Вони є, безперечно, унікальними за своїм складом та структурою, їх узагальнення і аналіз уможливило здійснення реконструкції життєвого шляху славетного українця.

¹ *Гирич І.* Канадський архів Андрія Жука / І. Гирич // Молода нація. – 2002. – № 3. – С. 168–176; *Палієнко М.* Матеріали колекції Андрія Жука в Національному архіві Канади як джерело вивчення історії України/ М. Палієнко, І. Срібняк // Спеціальні галузі історичних наук: Збірник на пошану Марка Якимовича Варшавчика. – К., 1999. – С. 168–175.

² Library and Archives Canada. – The Andry Zhuk Collection MG30, C 167. – Vol. 4. – F. 12.

³ Ibid. – F. 4.

⁴ Ibid. – F. 7.

⁵ Ibid. – Vol. 16. – F. 21.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid. – F. 20.

⁹ Ibid. – F. 22.

¹⁰ Ibid. – Vol. 9. – F. 10.

¹¹ Ibid. – Vol. 20. – F. 13.

¹² Ibid. – Vol. 4. – F. 6.

¹³ Ibid. – Vol. 22. – F. 17.

¹⁴ Ibid. – Vol. 7. – F. 5.

¹⁵ Ibid. – Vol. 15. – F. 7.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid. – Vol. 19. – F. 8.

¹⁸ Ibid. – Vol. 20. – F. 13.

¹⁹ Ibid. – F. 66.

²⁰ Ibid.

- ²¹ Ibid.– Vol. 17. – F. 26.
²² Ibid.– F. 26.
²³ Ibid.– Vol. 23. – F. 66–68; Vol. 24. – F. 1–2.
²⁴ Ibid.– F. 68.
²⁵ Ibid.– Vol. 2. – F. 22, 23.
²⁶ Музей-архів імені Д. Антоновича УВАН, ф. 146, № 54.
²⁷ Там само, № 178.
²⁸ Там само, № 145.
²⁹ Там само, № 173, арк. 8–15.
³⁰ Там само, арк. 42.
³¹ Там само, арк. 43–45.
³² Там само, арк. 101–102.
³³ *Сварник Г.* Архівні та рукописні збірки Наукового товариства ім. Шевченка в Національній бібліотеці у Варшаві : каталог-інформатор. – Варшава ; Львів ; Нью-Йорк : Укр. архів : Наук. т-во ім. Шевченка, 2005. – С. 24.
³⁴ Archiwum Biblioteki Narodowej. –№ 97228.
³⁵ Там само, № 83982.
³⁶ Там само, № 92453, арк. 41–42.
³⁷ Там само, № 68694.
³⁸ Там само, № 75099, арк. 24, 72–73.
³⁹ Там само, № 77056, арк. 18.
⁴⁰ Там само, арк. 22–23, 44–47.
⁴¹ Там само, арк. 25–26.
⁴² Там само, арк. 50.
⁴³ Там само, № 77055, арк. 163–196.
⁴⁴ Там само, арк. 177–179.
⁴⁵ Там само, № 75093, № 75095, № 75096.
⁴⁶ Там само, № 91848.
⁴⁷ Там само.
⁴⁸ Там само, № 75102.

There are analyzed the archival documents of the foreign personal collections of Andriy Zhuk, illustrating his outstanding contribution in Ukrainian national movement in the first half of the 20th century.

Key words: Andriy Zhuk; the archival collections; the Library and Archives of Canada; Museum-Archives named after D. Antonovich of Ukrainian Free Academy of Sciences (UVAN) in the US; the National Library of Poland; the documents.